

113. Tiistaina 17 päivänä joulukuuta 1991

kello 3.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi työttömyyskassalain 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 3843

Hallituksen esitys n:o 223
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
n:o 24

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 211 laeiksi taiteen perusopetuksesta sekä peruskoululain 26 §:n ja lukiolain 18 §:n muuttamisesta 3844

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi työttömyyskassalain 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi työttömyyskassalain 22 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

S. Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 223
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Istuntojen välisenä aikana tämä hallituksen esitys ei ole sen kummemmin parantunut eivätkä valtiokunnan mietintöönkään tehdyt muutokset sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kirjelmän pohjalta, vaan se ongelma, mikä tähän edelleen jää, on, minkä palkansaajajärjestötkin eilen esittivät, että tällä tavoin asioita ei pidä valmistella, vaan kolmikantaperiaatetta Suomessa Ilon periaatteen mukaisesti pitäisi käytännössä noudattaa. Tämähän ei ole ainoa asia eikä markkamääräisesti suurinkaan verrattuna ns. työllisyysveroon, raippaveroon, joka hallituksen esityksenä eduskunnassakin on nyt parhaillaan menossa päätökseen, ja toivottavasti se kuten tämäkin esitys hylättäisiin.

Tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään näiden lakiehdotusten hylkäämistä, ja tänään eduskuntaryhmässä tulemme myös päättää-

mään sen, tulemmeko, niin kuin minun mielestäni pitäisi, tekemään ehdotuksen siitä, että nämä jäisivät lepäämään yli valtiopäivien.

Täällä monet hallituspuolueidenkin edustajat ovat toivoneet, että tämän asian käsittelyä siirrettäisiin eduskunnan lähipäivinä olevaan istuntoon, mutta toivon, että perjantaihin mennessä, kun tästä lepäämään jättämisestä äänestetään, hallituspuolueidenkin edustajat olisivat perehtyneet asiaan ja tulevat tämän ehdotuksen taakse.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys n:o 211 laeiksi taiteen perusopetuksesta sekä peruskoululain 26 §:n ja lukiolain 18 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Opetusministeri Uosukainen: Rouva puhemies! Taideopetuksen kysyntä on viime vuosina voimakkaasti kasvanut. Nykyisellään tarjonta ja kysyntä eivät ole tasapainossa. Tätä osoittaa mm., että musiikkioppilaitosten pääsykokeen hyväksyttävästi suorittaneista jää vuosittain noin 12 000 lasta ja nuorta ilman opiskelupaikkaa. Lasten ja nuorten kuvataidekoulujen määrä on nopeasti lisääntynyt. Vuonna 1990 maassamme toimi yli 80 koulua, joissa opiskeli lähes 10 000 lasta ja nuorta. Kansalais- ja työväenopistojen opetuksesta pääosa, noin 70 prosenttia, on taito- ja taideaineiden opetusta. Kansalaisopistot ovat ensisijaisesti aikuisoppilaitoksia, mutta niissä voidaan antaa taito- ja taideaineiden opetusta myös alle 16-vuotiaille. Musiikin ja muiden taito- ja taideaineiden opetusta annettiin lukuvuonna 1989—1990 yhteensä lähes 60 000 oppilaille. Edelleen on todettava,

että aivan viime vuosina on perustettu useille paikkakunnille videopajoja, joissa on tarvittavia laitteita ja tiloja ohjelmien tekoon. Uutena tulokkaana ovat sirkuskoulut.

Laajentumisesta huolimatta taideopetuksen tilaan ei nykyisellään voida olla tyytyväisiä. Taideopetus on laajentunut spontaanisti ilman suunnittelua, minkä vuoksi opetuksessa on päällekkäisyyksiä sekä yrityksen ja erehdyksen menetelmästä syntyneitä ongelmia.

Yhtenä korjauskeinona on esitetty koulujen opetussuunnitelmien muuttamista ja taito- ja taideaineiden aseman vahvistamista. Vaikka näiden aineiden suhteellisen aseman parantamiseen onkin perusteita, on syytä todeta, että peruskoululla ei ole mahdollisuuksia vastata täysimääräisesti taideopetuksen laajenevaan kysyntään. Peruskoulun tulee hoitaa koko ikäluokan koulutus, minkä vuoksi oppilaiden harastuneisuus voidaan ottaa vain rajallisesti huomioon.

Oppivelvollisuuskouluna peruskoulun on vastattava yleisistä kansalaisvalmiuksista ja annettava riittävä pohjakoulutus keskiasteen eriytyviin opintoihin. Opetus on mukautettava oppilaiden taipumusten mukaisesti, mikä jakamattoman ikäluokan koulussa on erittäin vaativa tehtävä. Vaikka peruskoulun tuntijakoa väljennetään ja valinnaisuutta lisätään, on todettava, että tämänkin jälkeen on sellaisia opetuksen alueita, joita nykyisen kouluorganisaation mukaan ei pystytä tyydyttävästi hoitamaan. Yksi tällainen alue on juuri monimuotoinen taideopetus. Tästä syystä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi luoda yleissivistävää taideopetusta täydentävä taiteen perusopetuksen järjestelmä.

Rouva puhemies! Taiteen perusopetus tarkoittaa vaativuustasoltaan opetusta, joka jää yleissivistävän koulutuksen ja taiteen ammatillisen koulutuksen väliin. Se ei tähtää taideammattilaisten valmennukseen, mutta taiteen perusopetus voi auttaa ammattilaisten valikoitumisessa ja valmentautumisessa. Olennaista on, että taiteen perusopetus on suunnitelmallista, jatkuvaa ja nousujohteista.

Kullakin taiteen alueella on oma opetussuunnitelmallinen logiikkansa, minkä vuoksi on tarpeen, että taidedidaktinen asiantuntemus kootaan ja hyödynnetään. Tämä tapahtuu parhaiten siten, että opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteet, joiden nojalla kunta laatii taiteen perusopetuksen eri osa-alueille opetussuunnitelmat. Nykyaikaisen hallintokäytännön mukaista on, ettei kunnan laatimia opetussuunnitelmia

alisteta valtion viranomaisille, vaan että opetus- hallituksen laatimat perusteet ovat suosituksia.

Opetushallituksessa onkin lähtenyt käyntiin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden vahvistamiseen tähtäävä työ. Vuoden- vaihteessa perustettavat ryhmät ryhtyvät laati- maan opetussuunnitelmien perusteita musiikin, kuvaamataidon, käsityön, tanssin ja sanataiteen aloille. Tämä työ on tarkoitus saada valmiiksi huhtikuun 1992 loppuun mennessä. Näitä taitei- den osa-alueita kohtaan on osoitettu eniten kiin- nostusta. Muut taiteenalat on tarkoitus järjestää tämän jälkeen.

Taiteen perusopetuksen organisaatiota ei ole tarpeen säätää yksityiskohtaisesti. Vapaakuntaideologian mukaisesti kuntien tulee itse saada ratkaista organisaatiomuodot, jotka ne katsovat itselleen sopiviksi taiteen perusopetuksen järjes- tämiseksi. Osittain taiteen perusopetusta voi- daan antaa peruskoulun ja lukion kerhotoimim- tana, osittain kansalaisopiston opetusena. Samoin on mahdollista, että kunnassa toimii esi- merkiksi lasten ja nuorten kuvataidekoulu. Olennaista on, että eri järjestäjätahot sitoutuvat johdonmukaisen ja järjestelmällisen opetuksen antamiseen ja että niiden kesken sovitaan työn- jaosta.

Tässä hallituksen esityksessä ei ole valtion- osuutta koskevia säännöksiä, koska valtion ra- hoitus on tarkoitus järjestää valtionosuusjärjes- telmän kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tai- teen perusopetusta koskevien toiminnallisten säännösten säätäminen on tarpeen sen vuoksi, että valtionosuusjärjestelmässä tunnistetaan tämä toiminta ja tunnustetaan se ja että siitä aiheutuvat kustannukset vaikuttavat kuntien saamaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus- osuuteen.

Rouva puhemies! Kun ed. Saastamoinen vii- me viikolla tämän lakiehdotuksen tultua jaetuksi pöydille esitteli sitä kolumnissa, hän valitsi otsi- kon ”Kuin joulutähti”. Samalla tavoin tunnen itse iloa lakien taiteen perusopetuksesta sekä peruskoululain 26 §:n ja lukiolain 18 §:n muutok- sesta tultua esitellyiksi, niitä on odotettu. Otsiko on vertauskuvallinen. Mieleen voi nousta tähti tai kukka, myönteisiä molemmat. Käsit- yksen mukaan myönteisen lakiehdotuksen esitte- len erittäin mieluusti eduskunnan sivistysvalio- kunnan käsittelyyn.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! On erittäin mieluisaa kuulla tällaisesta hienosta laista, joka koskettaa tulevaisuudessa nuorien taiteilijoiden

koulutusta. Itse aikamani kävin vuosina 73—77 teatterikoulun Tampereella ja se nelivuotiskoulu osoitti myös sen valtavan puutteen, mitä Suo- men kouluelämä kokonaisuudessaan tällä het- kellä pitää sisällään, eli erittäin vaillinaisen tai- teeseen perehdyttämisen.

Sirkustaiteilijat, kuvataiteilijat, näyttelijät, muusikot, sellaisia näistä lapsista aikanaan tulee. Tällä hetkellä henkilökohtaisesti kannan huolta siitä, kuka kouluttaa nämä opettajat vai ovatko ne ammattitaiteilijoita, jotka menevät kuhunkin taideaineeseen opettajiksi kouluun.

Toinen asia on, miten tulevaisuudessa valtion tulo- ja menoarviossa menetellään määrärahojen suhteen, koska kaikki me tiedämme, miten huonot palkat taiteilijoilla on ja kuinka huonot työtilat jne. jne., ja niitä tullaan pitkällä aikavä- lillä tämän kautta tarvitsemaan huomattavasti enemmän. Eli määrärahojen satsausta taiteeseen kokonaisuudessaan tarvitaan paljon, paljon li- sää.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vastata heti, että suunnitteil- la on nimenomaan sellainen seikka, että kaikki ne opettajavoimat, joita käytettävissä on, päte- vät opettajat, voivat työskennellä taiteen pe- rusopetuksen hyväksi ja että saisimme tässä mallissa myös opettajavoimat käyttööni niin, ettei esimerkiksi koulumuoto rajoita, vaan että he voisivat lukea työvelvollisuuteensa kaikki ne erilaiset oppilaitosmuodot, joissa he koulutta- vat, esimerkiksi kansalaisopistot, erilaiset ker- hot jne. Tämä ratkaisee jonkin verran opetta- jaongelmaa.

Toinen asia on, että minusta oli erittäin mai- nio asia, että saimme tämän lakiehdotuksen juuri nyt sisälle ja myös valtionosuuslainsäädän- nön piiriin, joka ihan pian myös eduskunnalla on käsissä. Myönnän sen ja olen vähän huolissani- kin, totta kai, samalla tavalla siitä, millä tavoin pystymme joka vuosi taiteen perusopetukseen- kin tulevan markan puolesta taistelemaan. Mut- ta on hyvä, että se on siinä samassa sarjassa, että se tulee yhtä tärkeänä asiana muiden kanssa. Varmaa on, että tästä keskustelua vastaisuudes- sa seuraa.

Ed. S a a s t a m o i n e n : Rouva puhemies! Taidekasvatuksesta kiinnostuneiden kansalais- ten piirissä on todellakin tätä lakiesitystä jo pitkään odotettu. Eduskunnan tähtitaivas, niin sanoakseni, on tänä syksynä ollut varsin synkeä ja varsin totinen. Tästä syystä on todellakin ilo,

että meillä on nyt käsillä myönteinen lakiesitys, myönteinen hallituksen esitys.

Kello on kohta 4, joulutähdestä tulee mieleen jo aamutähtikin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 3.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola
